

Internasjonale prisimpulser til importerte konsumvarer

Johan Øverseth Røstøen, konsulent i Økonomisk avdeling¹

Den lave konsumprisveksten i Norge kan i stor grad forklares ved kraftig prisfall på importerte varer, både som følge av prisfall ute og styrket valutakurs. Prisveksten for de ulike varegruppene i de importerte konsumvarene har vært svært forskjellig. Dette reflekterer blant annet endret importmønster og sterk vekst i produktiviteten i produksjonen av enkelte varer. For å fange opp disse forholdene har vi beregnet en alternativ indikator for internasjonale prisimpulser til konsumvarer, sammensatt av utenlandske priser for syv varegrupper. En slik disaggregert tilnærming vil trolig gi et bedre mål for prisimpulsene enn tradisjonelle indikatorer basert på aggregerte indekser for eksportpriser eller produsentpriser hos handelspartnerne.

Innledning

Prisveksten i Norge er lav, og har ligget betydelig under inflasjonsmålet på 2½ prosent. Den lave konsumprisveksten kan i stor grad forklares ved kraftig prisfall på importerte varer, både som følge av prisfall ute og styrket valutakurs, se figur 1. Importerte konsumvarer har en vekt på 28 prosent i konsumprisindeksen justert for avgifter og uten energivarer (KPI-JAE). Det er særlig prisene på klær, sko og lyd- og bildeutstyr som har falt, se figur 2. Disse varene utgjør om lag 1/3 av de importerte konsumvarene. Prisene på de andre importvarene i KPI-JAE har falt betydelig mindre. For eksempel er bilprisene nå på om lag samme nivå som i 2002.

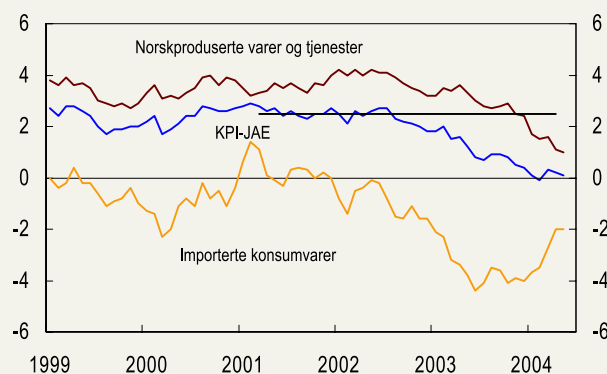
Prisutviklingen på importvarene i konsumprisindeksen i Norge bestemmes i stor grad av valutakursutviklingen og prisutviklingen på disse varene i utlandet. I tillegg påvirkes konsumprisene på disse varene av innenlandske forhold, som lønnsutvikling og marginer i salgsleddet, utviklingen i handelsmønsteret og endringer i tollsatser. I artikkelen drøftes hvordan vi kan måle prisutviklingen i utlandet på de importerte konsumvarene.

Endringen i disse prisene omtaler vi som de internasjonale prisimpulsene til konsumprisveksten. I neste avsnitt diskuteres de tradisjonelle indikatorene for internasjonale prisimpulser. Disse indikatorene har en rekke svakheter. Deretter presenteres en ny indikator for de internasjonale prisimpulsene til konsumprisveksten. Denne ble omtalt i en utdypning i Inflasjonsrapport 1/2004.

Tradisjonelle indikatorer

Det eksisterer ingen statistikk som gir oss et helt presist mål på de internasjonale prisimpulsene til konsumvarer. Vi har tradisjonelt anslått de internasjonale prisimpulsene på bakgrunn av utviklingen i råvarepriser og aggregerte indekser for handelspartners konsumpriser, eksportpriser og produsentpriser for industriprodukter. Dette er statistikk som er relativt lett tilgjengelig, og tallseriene oppdateres regelmessig. Over tid vil det være en sammenheng mellom veksten i handelspartners lønnskostnader per produsert enhet i industrien og deres

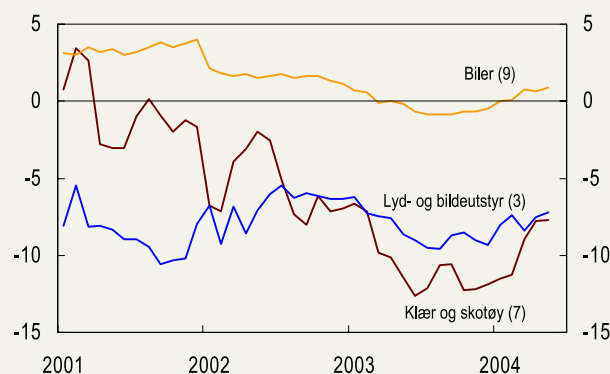
Figur 1 KPI-JAE. Totalt¹ og fordelt etter leveringssektorer². Tolvmånedersvekst. Prosent. Januar 1999–mai 2004

¹ Norges Banks beregninger fram til og med juli 2000, deretter publiserte tall fra SSB
² Norges Banks beregninger

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 2 Priser på noen importerte konsumvarer¹. Tolvmånedersvekst. Prosent. Januar 2001–mai 2004

¹ Prosentvis andel av KPI-JAE i parentes

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

¹ Takk til Kåre Hagelund for gode innspill og nyttige kommentarer. Takk også til andre kolleger i Norges Bank

eksportpriser. Lønnskostnadene per produsert enhet kan dermed også være en indikator for de importerte prisimpulsene fra utlandet til norske konsumpriser. Disse tallene oppdateres imidlertid mindre hyppig, og det er betydelige problemer knyttet til å sikre at tallene er sammenliknbare mellom land.

Slike aggregerte indekser vil ikke nødvendigvis korrekt reflektere den internasjonale prisveksten på vår import av konsumvarer. For det første bør et godt mål for prisveksten på importerte konsumvarer i Norge bare reflektere prisveksten på de konsumvarene vi importerer. De aggregerte indeksene for handelspartnernes eksport- og produsentpriser måler prisene på både innsatsvarer, investeringsvarer og konsumvarer. Indeksene inneholder derfor en rekke varer som ikke inngår i importvarene i den norske konsumprisindeksen.

For det andre omfatter utenlandske konsum- og produsentpriser også priser på varer som leveres til hjemmemarkedet. Dermed vil de være påvirket av varer som ikke handles internasjonalt. Ett eksempel er aviser og bøker. Internasjonal handel med slike varer er begrenset som følge av språkbarrierer. Prisutviklingen på disse varene hos våre handelspartnere sier derfor lite om prisimpulsene fra utlandet til norsk økonomi.

For det tredje fanger de tradisjonelle indikatorene for prisutviklingen på importvarer i utenlandsk valuta ikke opp prisnivåeffekter av at importen vris fra høykostland til lavkostland. Andelen av importen som kommer fra lavkostnadsland² har økt fra 5 prosent i 1990 til 13 prosent i 2003. Importen fra Kina utgjorde om lag ½ prosent av vår import i 1988. I 2002 hadde andelen økt til 5½ prosent. Dette har dempet prisimpulsene fra utlandet til norsk økonomi.

De utenlandske prisimpulsene kan også måles med utgangspunkt i norsk statistikk. I utenrikshandelsstatistikken er det tall for utviklingen i norske importpriser. Importprisene refererer til den faktiske vareimporten og gjenspeiler blant annet om importen vris fra høykostland

til lavkostland. Norge importerer varer både til konsum, investeringer og vareinnsats. Den aggregerte importprisindeksen vil dermed ikke nødvendigvis reflektere de direkte impulsene til de importerte konsumvarene. I utenrikshandelen blir prisene beregnet ut fra importen målt i volum og verdi. Kvalitetsforbedringer blir dermed ikke tatt hensyn til i beregningen av importprisene. Dette blir et særlig stort problem for beregningen av importprisene for blant annet lyd- og bildeutstyr, som har falt i vekt samtidig som det har vært betydelige teknologiske fremskritt. Importprisene måles i norske kroner og viser derfor ikke direkte de internasjonale prisimpulsene til norsk økonomi. De vil også omfatte virkninger av endringer i kronekursen. Gjennomslaget fra valutakursen til importprisene er usikkert, blant annet fordi utenlandske eksportører kan basere prissettingen på konjunktur- og konkurransesituasjonen i Norge.

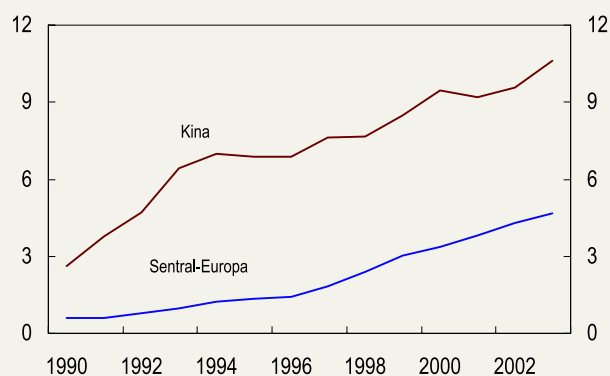
De tradisjonelle indikatorene synes å overvurdere de internasjonale prisimpulsene til norsk økonomi. Målt ved de utenlandske produsent- og eksportprisene, har prisimpulsene vært om lag 1 prosent per år i perioden 1997-2001. I samme periode økte prisene på importerte konsumvarer i KPI-JAE med 0,2 prosent per år, mens valutakursen i gjennomsnitt var om lag uendret. De reelle prisimpulsene fra utlandet kan ha vært enda lavere enn prisveksten på importerte konsumvarer i KPI-JAE indikerer. Om lag halvparten av prisutviklingen på importerte konsumvarer i KPI-JAE bestemmes av innenlandske forhold som lønninger og marginer. Innenlandske lønninger og priser har gjennomgående økt mer enn prisene på importerte varer.

En alternativ indikator

Prisveksten for de ulike varegruppene i de importerte konsumvarene som inngår i KPI-JAE har vært svært forskjellig. Virkningen av endret importmønster eller sterk vekst i produktiviteten har vært særskilt store for enkelte varegrupper. Siden prisdannelsen synes å variere sterkt mellom de ulike varene, har vi valgt å ta utgangspunkt i prisutviklingen for de enkelte varegruppene i de enkelte land. På denne måten sikres det at både land- og varesammensetningen i indeksen reflekterer den faktiske importen. En slik disaggregert tilnærming gir trolig et bedre mål på de internasjonale prisimpulsene enn å ta utgangspunkt i aggregerte indekser for eksportpriser eller produsentpriser, se figur 4. I arbeidet med indikatoren har vi utnyttet tidligere arbeider knyttet til importvridningen for ulike varer. Norges Bank beregnet allerede i 2002 importprisen på klær for å kunne forklare den særegne prisutviklingen på klær i de norske konsumprisene.³

Den nye indikatoren viser moderate internasjonale prisimpulser til norske konsumvarer gjennom første halvdel av 1990-tallet, om lag på linje med hva de tradi-

Figur 3 Import av konsumvarer fra Sentral-Europa¹ og Kina som andel av total konsumvareimport. Prosent. Årstall. 1990–2003².

¹ Sentral-Europa: Slovenia, Bulgaria, Tsjekkia, Estland, Latvia, Litauen, Slovakia, Polen og Ungarn

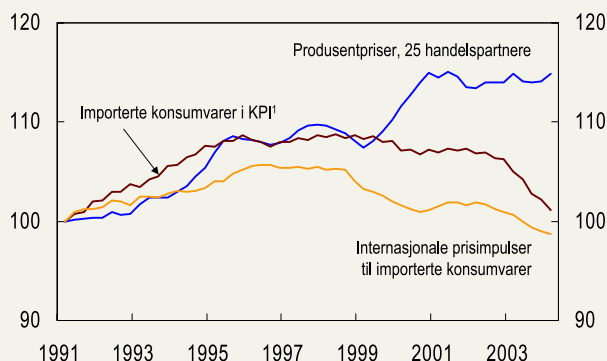
² Tall for 2003 fra januar til november

Kilde: Statistisk sentralbyrå

² Lavkostnadsland er her definert som Bulgaria, Estland, Latvia, Litauen, Slovenia, Tyrkia, Tsjekkia, Bangladesh, Indonesia, India, Iran, Kambodsja, Laos, Libanon, Sri Lanka, Nepal, Malaysia, Filippinene, Pakistan, Singapore, Hong Kong, Kina, Sør-Korea, Taiwan.

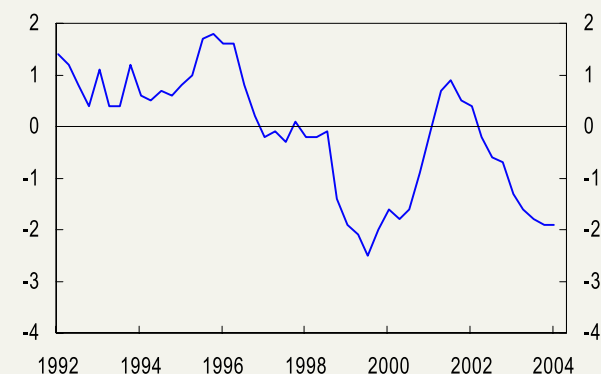
³ Høegh-Omdal og Wilhelmsen (2002)

Figur 4 Prisene på importerte konsumvarer i KPI, produsentpriser hos 25 handelspartnere og ny indeks for internasjonale prisimpulser til konsumvarer. 1.kvartal 1991=100. 1.kvartal 1991–1.kvartal 2004

¹ Tre kvartalers glidende gjennomsnitt
Kilde: Norges Bank

Figur 5 Internasjonale prisimpulser til konsumvarer. Firekvartalersvekst. 1.kvartal 1992–1.kvartal 2004

Kilde: Norges Bank

sjonelle indikatorene for de internasjonale prisimpulsene viser, se figur 5. Dette reflekterer at vridningen mot lavkostland var beskjeden, og at den sterke produktivtetsveksten i produksjonen av enkelte varer ennå ikke hadde fått store utlag i prisene internasjonalt. Fra 1995 til 1997 steg prisene på de varene vi importerer. Sterk økonomisk vekst ga trolig gode muligheter for utenlandske produsenter til å øke prisene i denne perioden.

De utenlandske prisimpulsene, målt ved den alternative indikatoren, falt i perioden 1997 til 2001. Generelt var det lav prisvekst hos handelspartnerne i denne perioden, og Asia-krisen ga prisfall på en del av varene vi importerer. Utviklingen ble også påvirket av tiltakende prisfall på lyd- og bildeutstyr. Dette gjenspeiler sterk produktivtetsvekst i produksjonen av slike varer. Videre falt prisene på klær som følge av økt andel import fra lavkostland. Dette må blant annet sees i sammenheng med nedbygging av kvotereguleringer og tollsatser etter den skålte Uruguay-runden i 1995. Norge var relativt raskt ute med å liberalisere handelen med slike varer sammenliknet med USA og EU. Fallet i de utenlandske prisimpulsene ble midlertidig dempet i 2001. Dette reflekterte blant annet økt oljepris og en noe høyere lønnsvekst hos handelspartnerne. Vridningen av klesimporten mot lavkostland var i tillegg lav i 2001. Den internasjonale nedgangskonjunktoren førte til forsterket fall i prisene ute fra 2002. I tillegg førte Kinas inntreden i WTO fra 2001 til økt import derfra.

Nærmere om den alternative indikatoren

Indikatoren for internasjonale prisimpulser til importerte konsumvarer er beregnet som et veid aritmetisk gjennomsnitt av prisveksten på klær, sko, biler, lyd- og bildeutstyr, møbler og hvitevarer, mat og andre varer, jf. likning 1 og 2.

$$(1) P^t = P^{t-1}(1 + \Delta P^t)$$

$$(2) \Delta P^t = \Delta P^t_{klær} \alpha_{klær} + \Delta P^t_{sko} \alpha_{sko} + \Delta P^t_{biler} \alpha_{biler} + \Delta P^t_{L\&B} \alpha_{L\&B} + \Delta P^t_{M\&H} \alpha_{M\&H} + \Delta P^t_{mat} \alpha_{mat} + \Delta P^t_{andre} \alpha_{andre}$$

P^t = Indeks for internasjonale prisimpulser på konsumvarer på tidspunkt t

ΔP^t_k = Prisveksten hos handelspartnerne i hver av de k undergruppene, $k = 7$, se kolonne 1 i tabell 1)

α_k = Vekt for undergruppe k i indeksen, se kolonne 2 i tabell 1)

Delindeksene er valgt ut fra om lag 20 varegrupper som inngår i den norske konsumrisindeksen og kan kjøpes fra utlandet. Flere av disse varegruppene produseres likevel i all hovedsak i Norge. Særlig gjelder dette drikkevarer, tobakk, bøker og aviser. Vekten til de syv utvalgte delindeksene i den nye indikatoren for internasjonale prisimpulser avspeiler gruppens andel av importerte konsumvarer i KPI-JAE. I noen tilfeller er vektene justert i forhold til hvor stor andel av varegruppen som

Tabell 1 Vekter i indikatoren for internasjonale prisimpulser på konsumvarer (IPK)

	Vekt i KPI-JAE	Vekt i IPK
Lyd- og bildeutstyr	3%	11%
Klær	6%	21%
Sko	1%	4%
Biler	9%	32%
Matvarer	11%	9%
Møbler og hvitevarer	3%	7%
Andre varer		16%
Sum	33%	100%

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

importeres, se tabell 1. For eksempel blir nesten alle biler importert. Bilindeksen gis derfor tilsvarende vekt i indikatoren som i KPI-JAE. Deler av konsumet av møbler dekkes imidlertid av norsk produksjon. Varegruppens vekt i den nye indikatoren er derfor lavere enn vekten i KPI-JAE. Vektene er faste og beregnet med utgangspunkt i 2003.

For å anslå prisutviklingen internasjonalt for de enkelte varegruppene trenger vi for hver varegruppe kunnskap om:

- hvor mye vi importerer fra hvert land, dvs. importvekter
- produsentprisutviklingen hos den enkelte handelspartner
- prisnivået hos handelspartnerne

Utenrikshandelsstatistikken fra Statistisk sentralbyrå gir en god oversikt over hvor de forskjellige varegruppene importeres fra. På dette grunnlaget beregnes det årlige importvekter for hver varegruppe. Importmønsteret varierer mye mellom de ulike varegruppene. For eksempel kommer importen av biler fra kun et fåtall land. Importen av klær og sko kommer derimot fra en rekke land. Flere av disse landene, for eksempel Kina, inngår ikke i den vanlige definisjonen av tradisjonelle handelspartnere.

Få land publiserer *produsentpriser* fordelt på undergrupper. Kun for bil- og matvareindeksen har det vært mulig å benytte produsentpriser ved beregningen av delindeksene. For de andre varegruppene har vi benyttet alternative prisindekser som en tilnærming til produsentprisene. Indeksene for audiovisuelt utstyr og møbler og hvitevarer er basert på konsumprisene på disse varene i landene vi importerer fra. Importen av klær og sko kommer i stor grad fra lavkostland med svært begrenset prisstatistikk. Den samlede konsumprisveksten i disse landene er derfor brukt som en tilnærming til produsentprisene. For gruppen «andre varer» – som omfatter en rekke ulike og mindre varegrupper – har vi satt prisveksten lik veksten i eksportprisene for varer hos de tradisjonelle handelspartnerne.

Prisnivåene i landene vi importerer fra, er svært forskjellige. Når importen i stor grad vris fra land med høye kostnader til land med lave kostnader, vil prisutviklingen påvirkes av forskjellene i prisnivåene hos de ulike handelspartnerne. For mange varer er denne prisnivåeffekten svært liten, og kan ses bort fra. For enkelte varer kan virkningen imidlertid bli stor. I indeksen for klær og sko er slike prisnivåeffekter derfor tatt eksplisitt hensyn til i beregningene. For de andre varegruppene antar vi at det kun er begrensede prisnivåforskjeller i produksjonen, selv om slike effekter trolig har spilt en rolle også innenfor lyd- og bildeutstyr.

Et enkelt regneeksempel kan vise hvordan forskjeller i prisnivåene hos handelspartnerne kan påvirke de

importerte prisimpulsene. I et tilfelle der vi kun importerer fra to land, vil prisnivået norske importører står ovenfor være et veid gjennomsnitt av prisnivåene hos de to handelspartnerne, se likning 3. Endringen i prisnivået betegnes som den internasjonale prisimpulsen, se likning 4. Økte priser i begge landene bidrar isolert sett til å trekke opp prisene på de varene vi importerer. Dette fremkommer av de to første uttrykkene på høyre side. I tilfellet der importen vris fra høykostland (land a) til lavkostland (land b) vil uttrykket i siste ledd i likningen bli negativt.

$$3) \bar{P}_{x,t} = P_{x,t}^a b_{x,t}^a + P_{x,t}^b (1 - b_{x,t}^a)$$

$$4) \Delta \bar{P}_{x,t+1} = b_{x,t}^a \Delta P_{x,t+1}^a + (1 - b_{x,t}^a) \Delta P_{x,t+1}^b + \Delta b_{x,t+1}^a (P_{x,t+1}^a - P_{x,t+1}^b)$$

$P_{x,t}$ = Prisnivået for importen av varegruppe x på tidspunkt t

$P_{x,t}^y$ = Prisnivået for vare x i land y på tidspunkt t, $y \in (a, b)$

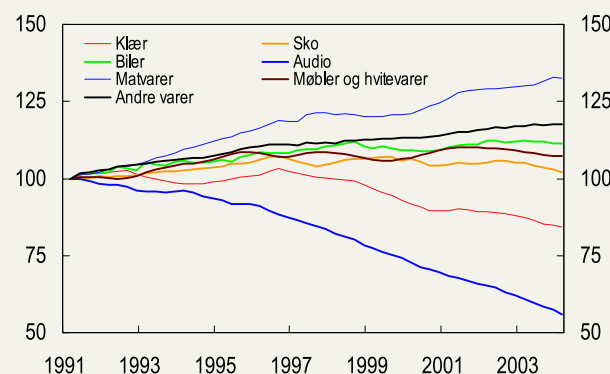
$b_{x,t}^y$:= Importandelen fra land y for varegruppe x på tidspunkt t

Δ = Endring fra periode t til t+1

Prisnivåene bør ideelt sett reflektere hva det koster å produsere varer i de ulike landene, som for eksempel lønnsnivået korrigert for nivået for produktiviteten. Det er imidlertid vanskelig å finne sammenliknbar statistikk for lønns- eller produktivetsnivå for de landene vi her er spesielt interesserte i, som blant annet Kina. Vi har derfor basert beregningene av prisnivåene på anslag for kjøpekraftskorrigerte BNP-tall fra Verdensbanken.

Figur 6 viser utviklingen i prisnivåene i de ulike undergruppene. Seriene er beregnet tilbake til 1991 og er kvartalsvise. Prisene på norsk import ser i hovedsak ut til å kunne deles inn i to grupper. I den ene gruppen, som inneholder varegruppene klær, og lyd- og bildeut-

Figur 6 Anslått prisutvikling ute for noen importerte konsumvarer. Målt i handelspartnerens valuta. Kvartalstall. 1.kvartal 1991=100. 1.kvartal 1991–1.kvartal 2004

Kilde: Norges Bank

styr, har det vært et betydelig prisfall. I den andre gruppen har prisveksten vært om lag på linje med veksten i lønnskostnadene per produsert enhet i industrien hos våre tradisjonelle handelspartnere.

De vanlige målene for internasjonale prisimpulser utvikler seg over tid i takt med lønnskostnadene per enhet i industrien hos våre tradisjonelle handelspartnere. De fanger følgelig ikke opp fallet i prisene på klær og skotøy som følge av endringer i handelsmønsteret. Heller ikke fallet i prisene på lyd- og bildeutstyr reflekteres godt i de vanlige indeksene.

Utviklingen i de ulike indeksene

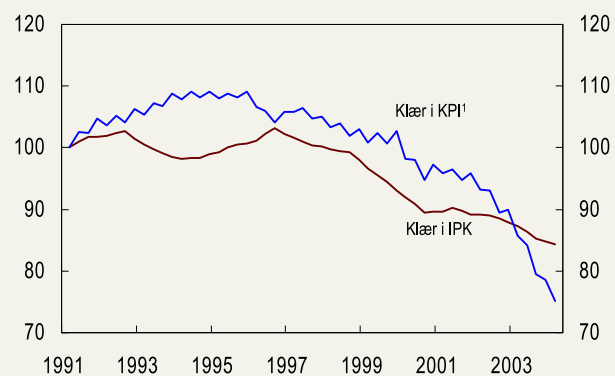
Prisfallet i utenlandsk valuta på klær skyldes i første rekke vridningen av handel fra høykostland til lavkostland. Internasjonale handelsavtaler har bidratt til lettelser i de handelspolitiske barrierene på blant annet tekstiler⁴. Norge var tidlig ute med både å iverksette avviklingen av kvoter og å redusere de generelle tollsatsene på klær. De siste kvotene forsvant i 1998, mens den gjennomsnittlige ordinære tollsatsen er blitt senket fra om lag 20 prosent i 1994 til 12 prosent i 2004. Bortfall av kvoterestriksjoner og reduserte tollsatter har bidratt til økt handel med land utenfor OECD-området. Om lag 18 prosent av importen av klær kom fra lavkostland i 1991⁵. I 2003 var andelen 62 prosent. I våre beregninger har kinesiske produkter et prisnivå som er under halvparten av prisene på de produktene de indirekte eller direkte fortrenger, se tabell 2. Vridningen mot import fra Kina og andre lavkostland det siste tiåret har i gjennomsnitt bidratt til å trekke ned prisveksten på klær med om lag 3 prosentpoeng per år. Prisene trekkes imidlertid opp som følge av prisvekst i de enkelte landene vi handler med. Samlet tyder beregningene på at importkostnaden for klær, målt i utenlandsk valuta, har falt med i gjennomsnitt 2 prosent per år. For sko har vridningen vært mer beskjeden, og prisfallet har derfor vært mindre.

Tabell 2 Beregnede prisnivåer i noen land (Norge = 1)

Norge	1,0	Hellas	0,6
Danmark	1,0	Portugal	0,6
Sverige	1,0	Korea	0,5
Storbritannia	0,9	Litauen	0,4
Finland	0,9	Tyrkia	0,4
Frankrike	0,9	Polen	0,4
Tyskland	0,9	Estland	0,3
Hong Kong	0,9	Ungarn	0,3
USA	0,9	Thailand	0,3
Nederland	0,8	Indonesia	0,2
Italia	0,8	Kina	0,2
Østerrike	0,8	India	0,2
Spania	0,7	Romania	0,2

Kilde: Verdensbanken og Norges Bank

Figur 7 Priser på klær i KPI i Norge og i utlandet. Kvartalstall. 1.kvartal 1991=100. 1.kvartal 1991–1.kvartal 2004

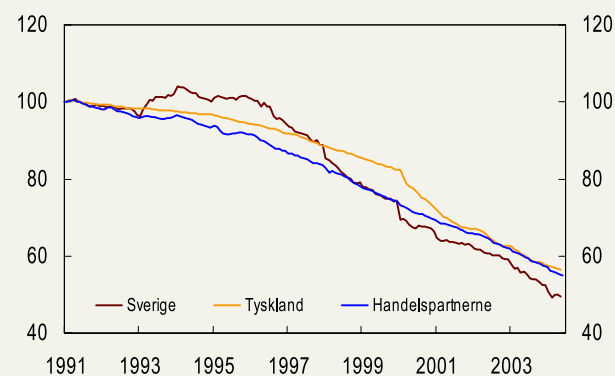
¹ Tre kvartalers glidende gjennomsnitt

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Prisfallet på klær i norsk KPI-JAE sammenfaller i stor grad med det beregnede prisfallet hos utenlandske produsenter på slike varer, se figur 7. Begge kurvene viser et relativt stort skift i prisutviklingen fra 1995. Dette reflekterer blant annet inngåelse av frihandelsavtaler med land øst i Europa. Prisene på klær i Norge har også vært påvirket av reduserte tollsatter og endringer i kronekursen.

De fleste land opplevde tiltakende prisfall på lyd- og bildeutstyr på 1990-tallet. Kostnadene ved å produsere slike varer har falt betydelig det siste tiåret. Årsaken kan være rask spredning av ny produksjonsteknologi, samt sterk internasjonal konkurranse i markedet for slike varer. Sverige og Tyskland er store eksportører av elektronisk utstyr. Konsumprisene på lyd- og bildeutstyr i disse landene reflekterer derfor trolig godt kostnadene ved å produsere slike varer, se figur 8. I begge landene er prisene blitt om lag halvert det siste tiåret. Siden 1995 har det årlige prisfallet vært nær 5 prosent per år. Dette

Figur 8 Lyd- og bildeutstyr. Konsumpriser i lokal valuta i Sverige, Tyskland og hos handelspartnerne. Månedstall. Januar 1991=100. Januar 1991–mai 2004

Kilde: Norges Bank

⁴ Handelspolitikkenes betydning for utviklingen i klesimporten blir diskutert i Melchior (1993).

⁵ Estland, India, Indonesia, Kina, Sør-Korea, Litauen, Polen, Romania, Thailand, Tyrkia og Ungarn.

Tabell 3 Vekter og tallgrunnlag for delindeksene i IPK

	Vekter	Prisvekst		Vekter	Prisvekst
Lyd- og bildeutstyr	<ul style="list-style-type: none"> Til og med 1994 benyttes vekter fra 1994. Deretter oppdateres vektene årlig. 14 største handelspartnere. Disse landene produserer om lag 70 prosent av importen av lyd- og bildeutstyr til Norge. 	<ul style="list-style-type: none"> KPI for audiovisuelt utstyr for alle land foruten Japan. For Japan benyttes et gjennomsnitt av prisene på elektriske maskiner og prisene på fritidsartikler som en tilnærming. 	Matvarer	<ul style="list-style-type: none"> Et gjennomsnitt av vektene i 2002 og 2003 benyttes i hele perioden. 12 største handelspartnere. Disse landene produserer om lag 60 prosent av norsk import av mat. 	<ul style="list-style-type: none"> Produsentpriser for matvarer.
Klær	<ul style="list-style-type: none"> Årlige vekter. 25 største handelspartnere. Disse landene produserer om lag 90 prosent av importen av klær til Norge. 	<ul style="list-style-type: none"> KPI totalt benyttes som en tilnærming til produsentprisene på klær. Effekter av handelsvridning beregnes på grunnlag av prisnivåer i enkeltland. 	Møbler og hvitevarer	<ul style="list-style-type: none"> Til og med 1994 benyttes vekter fra 1994. Deretter oppdateres vektene årlig. 14 største handelspartnere. Disse landene produserer om lag 80 prosent av norsk import av møbler og hvitevarer. 	<ul style="list-style-type: none"> KPI for møbler og hvitevarer.
Sko	<ul style="list-style-type: none"> Årlige vekter. 25 største handelspartnere. Disse landene produserer om lag 90 prosent av importen av sko til Norge. 	<ul style="list-style-type: none"> KPI totalt benyttes som en tilnærming til produsentprisene på klær. Effekter av handelsvridning beregnes på grunnlag av prisnivåer i enkeltland. 	Andre varer	<ul style="list-style-type: none"> Vekten reflekterer norsk import av alle varer. 2003-vektene benyttes i hele perioden. Våre 18 største tradisjonelle handelspartnere. 	<ul style="list-style-type: none"> Eksportprisvekst. 3 kvartalers glidende gjennomsnitt.
Biler	<ul style="list-style-type: none"> Til og med 1994 benyttes vekter fra 1994. Deretter oppdateres vektene årlig. 8 største handelspartnere. Disse landene produserer om lag 80 prosent av importen av biler til Norge. 	<ul style="list-style-type: none"> Produsentpriser for biler. 			

er om lag lik den utviklingen som har vært i Norge.

Produksjonen av biler avhenger av store investeringer i stedbundne produksjonsanlegg og høye kostnader i forbindelse med produksjonsutvikling. Bilmarkedet preges derfor av noen store aktører, som har konsentrert produksjonen til et relativt begrenset antall land. Den monopolistiske konkurransen i markedet for kjøretøy fører til at produsentene i stor grad har kunnet velte høyere produksjonskostnader over i høyere utsalgspriser. Bilprisene følger derfor i stor grad lønnsveksten per pro-

duert enhet i industrien. Indeksen stiger jevnt gjennom første halvdel av 1990-tallet. I etterkant av Asia-krisen falt prisene, men har siden tatt seg noe opp igjen.

Avsluttende merknader

Importvarene utgjør 28 prosent av KPI-JAE. Konsumprisene på importvarene påvirkes imidlertid ikke bare av prisimpulser fra utlandet. Lønnskostnader, marginer og

indirekte skatter vil også være viktige komponenter. Dette innebærer at de reelle direkte utenlandske prisimpulsene til KPI-JAE er vesentlig mindre enn de 28 prosentene gir inntrykk av. For mange varer vil den innenlandske komponenten være over 50 prosent.

Det er knyttet usikkerhet til den nye indikatoren for internasjonale prisimpulser til norske konsumvarer. Det er betydelige beregningstekniske problemer. Blant annet er det vanskelig presist å anslå virkningen av at importen vris i retning av lavkostnadsland. De beregnede prisnivåene hos handelspartnerne kan være feilaktige. Prisnivåene beregnet i Verdensbanken baseres på hva konsumentene kan kjøpe av varer og tjenester for en bestemt sum i landets egen valuta. Dette tilsvarer derfor ikke nødvendigvis det prisnivået som er i produksjonen av de varer som landet eksporterer. Trolig er varer som produseres for eksport, mer kapitalintensive enn det som gjelder for BNP samlet i lavkostland. Kostnadene ved å produsere for eksempel klær vil i tilfelle være høyere enn ved øvrig produksjon som inngår i samlet BNP. Det kan også tenkes at eksportører fra lavkostland setter prisene bare noe lavere enn hos konkurrentene for å vinne markedsandeler. Prisnivået for importen fra lavkostland kan således være høyere enn hva beregningene ut fra kjøpekraftskorrigert BNP antyder.

På den andre siden kan den nye indikatoren overvurderer prisimpulsene fra utlandet. Dette har særlig sammenheng med at det for mange av varene er tatt utgangspunkt i konsumprisene hos handelspartnerne. Konsumprisene omfatter også påslag for lønn og andre innenlandske kostnader i distribusjonen. Disse kostnadene vil gjennomgående øke mer enn innkjøpsprisene på de handlede varene.

Et annet problem knyttet til å benytte konsumpriser i stedet for produsentpriser er at det tar tid før endringer i produsentprisene slår igjennom i konsumprisene. De virkelige internasjonale prisimpulsene til norsk økonomi kan dermed komme før de registreres av indikatoren.

Det arbeides med å bedre det tallmessige grunnlaget for indikatoren. Det vil være ønskelig å erstatte konsumpriser med produsentprisene, men foreløpig finnes ikke internasjonale databaser som har en tilstrekkelig oppsplitting av produsentpriser på varegrupper. Prisstatistikken i fremvoksende økonomier, som blant annet Kina, er mangelfull, men over tid vil kvaliteten bedres. Dette vil også bidra til en mer presis indikator for de internasjonale prisimpulsene.

Samlet sett er det likevel grunn til å tro at indeksen bidrar til at vi på en bedre måte enn før fanger opp impulsene fra utlandet til prisutviklingen på konsumvarer i Norge.

Referanser:

Melchior, Arne (1994): «Helping your industry at the greatest cost. The story of Norwegian textile quotas», *NUPI report* no 171, Norsk Utenrikspolitisk Institutt

Høegh-Omdal, Kristine og Wilhelmsen, Bjørn Roger (2002): «Effekter av handelsliberalisering på klesprisene og på samlet konsumprisvekst», *Penger og Kreditt* (3/2002) s 172-131

Verdens handelsorganisasjons nettportal, www.wto.org